

До най-южния край на Земята

Христо Пимпирев

*Пред Американската база
„Амундсен – Скот“ на Южнополюсното плато*

Непосредствено преди новата 2013 г. с моя монголски колега проф. Дугержав, който има три антарктически сезона на българската база в Антарктика, отлетяхме от София за Буенос Айрес, Сантяго де Чили и Пунта Аренас. Настанихме се в къщата на Инес, която от 10 години е „Странджата“ на българските антарктици.

Тук сме като у дома си, прекарали безкрайни дни в трескава подготовка преди последния оставащ до базата път и незабравими нощи, ознаменуващи празници, или края на поредно пътуване. И тази Нова година посрещнахме заедно с Дугрето и Инес, като първо вдигнахме чаши за монголската

Нова година, след това в 19:00 за българската и в 24:00 за тукашната пред пъстроцветните илюминации над Магелановия проток.

На следващия ден ни изненадаха представители от Антарктическата логистична експедиция (Antarctic Logistics & Exp., „ALE“), която организира пътуването до Южния полюс. Проверяваха дали екипировката ни е подходяща и достатъчно надеждна за бивакуване при температури - 40° С. Очакваше се да излетим от Пунта Аренас след няколко дни, разбира се, ако времето позволява. На 4 януари в 5:30 ч. зачаквахме телефонно позвъняване, с инструкции да се отправим към летището. След 7 часа трепетно напрежение се озовахме в търбуха на транспортния Ил 76 на Алмаатанските аеролинии, нает за полети в Антарктика. Предната част е пригодена за пътници, а в задната се трупа багажът. Очаквано няма прозорци и се намираш все едно в летящ ковчег. След 5 часа полет най-сетне кацнахме. Виртуозно, изненадващо върху абсолютно лъскав син лед – ледника Юниън (Union Glacier). Тук, на 80° южна ширина, се намира полевият лагер на „ALE“, откъдето тръгват всички експедиции за Южния полюс и най-високия връх на Антарктида Маунт Винсънт.

С Дугрето ни настаниха в палатката „Бърд“, разбира се, без отопление, при температури -15, - 20° . Всяка палатка носи името на известен полярник, нашата е кръстена на първия, прелетял със самолет над Южния полюс. През следващите няколко дни се регулираха тренировъчни маршрути до съседните хребети на планината Елсуърт, които използвах за събиране на проби за геоложки изследвания и музейни образци, полярни

пейзажи в неизменните бяло-синкави нюанси, нощи, бели и светли, неусетно изместващи дните.

В лагера срещнах много интересни и необикновени хора. Шефката по логистика Каролина е зимувала на британската база „Ротера“ преди десетина години.

Аз прекарах там близо

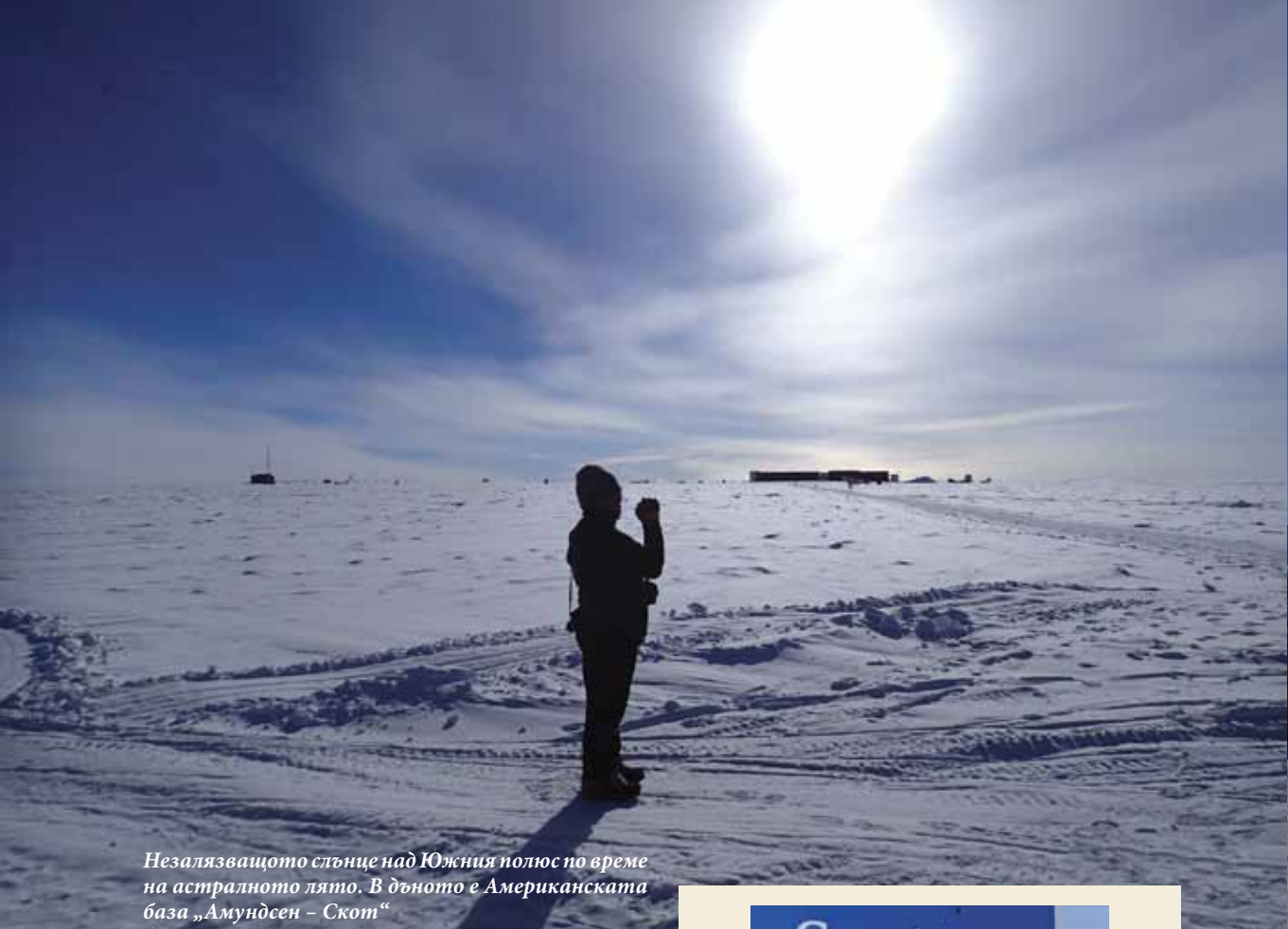
месец преди четвърт век и имахме за какво да си говорим. Запознах се с четирикратния покорител на Еверест Александър Абрамов, с американеца Дъг, професионален планински водач, изкачил 10 пъти най-високия връх на Северна Америка – Маккинли, аржентинката Паола, изкачила най-високия връх на Южна Америка Аконкагуа 8 пъти, проф. Дъглас от Калифорнийския университет – най-големия специалист по антарктически метеорити в света. Заведе ни на лов за космическите прищълци и пред очите ми намери двата, при това дошли от Марс, както той твърди. Тяхното изучаване би могло да даде отговор на въпроса, откъде е дошъл животът на нашата планета и дали сме сами във Вселената. Всички тези професионални авантюристи ме гледаха с уважение и се учудваха, че малката ни страна е полярна нация. Двадесет и една антарктически експедиции и за тях не бяха никак малко.

Най-сетне времето беше хубаво не само на нашия ледник, но и на полюса. Бързо пригответехме екипировката и багажа и се отправихме към ледената писта за излитане. Всичко беше предвидено. При влошаване на атмосферните условия трябваше да можем да бивакуваме на палатки една седмица при минус 35 – 45° С . Единствено моят чувал предизвика учудване със скромните си размери, а аз се молах да не се налага да преспирам в него дори за няколко дни при минус 40° С. Качихме се с цялото си оборудване на малкия витлов канадски „Баслер“ и под лъчите на незалязващото слънце отлетяхме към най-южната точка на Земята. Под нас се простираше безкрайна ледена пустиня, процепена от гран-

Самолетната писта от син лед на ледника Юнмон

Незаязвящото слънце над Южния полюс по време на астралното лято. В дъното е Американската база „Амундсен – Скот“

диозната снага на Трансантарктичeskата верига, разделяща континента на Източна и Западна Антарктида.

След 4,5 часа кацнахме. Една мечта, немислима, че някога ще се сбъдне, се превръщаше в реалност. Слязох от самолета и се озовах сякаш на друга планета. Въздухът не достига. Височината е само 2840 м, но се усеща все едно си на 4000 м. Слънцето, едно нажежено огнено кълбо, е застинало високо над хоризонта. В далечината като космическа станция е кацнала върху стоманени (хидравлични) крака американската база „Амундсен – Скот“. Според нашите часовници, които са на чилийско време, беше 19:00 ч. на 7 януари, а се оказа, че е 09:00 ч. на 8 януари 2013. На кое време да се осланяме, очевидно на местното южнополюсно.

Показаха ни набързо американската база, която е техническо чудо на XXI век. Построена, за да замести безвъзвратно потъващата в ледовете сфера на не по-малко футуристично изглеждащата стара станция. Работи целогодишно с минимален брой персонал – през зимната полярна нощ около 60 души. Сега, в

Христо Пимпирев е професор по геология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и полярен изследовател. Ръководител на ежегодните национални научни експедиции до Антарктика. Председател и учредител на Българския антарктически институт (БАИ) и Директор на Националния център за полярни изследвания (НЦПИ). Автор на над 150 научни статии в реномирани български и международни научни списания, на 5 книги и 6 научнопопулярни филма.

Полевият тренировъчен лагер на ледника Юнион, междинна спирка преди достигането на Южния полюс

разгара на лятото, температурата беше около -35° , а през зимата достига до -83° . Действително друга планета, пейзаж, напомнящ космос, даже и през слънчевия безкраен ден на астралното лято. Тук са поставени знамената на 12-те държави, учредителки на Антарктическия договор през 1961 г., и всеки се снима пред известното кристално кълбо, символизиращо нашата планета. Само на 100 м по встрани се намира географският Южен полюс, където действително се събират в една точка всички меридиани и стрелките на компаса винаги сочат север.

Всяка година поради движението на дебелия над 3 км лед над твърдата земя той се премества с около 6 метра. На 1 януари след точни изчисления геодезичният знак и възпоменателният плакет за първопокорителите Руал Амундсен и Робърт Скот се поставят на новото място. Чувството е неописуемо. Намираш се на най-южната точка на нашата планета. Тук преди 100 години Амундсен и Скот са били първите човешки същества, стигнали толкова на юг. Коленичих пред техния подвиг и развях българското знаме.

С моя колега и приятел професор Дугержав (последния вдясно) на Южния географски полюс

Още три часа на полюса, -35° , но без вятър и студът почти не се усещаше. Времето започна да се разваля и трябваше да отлитаме отново към лагера. Кацнахме в 4 ч. сутринта чилийско време и ни посрещнаха едва ли не като покорители.

Не се чувствахме покорители, но усещането за докосването до един свят, така далечен, студен и толкова различен даже от късчето България, градено от нас 20 години само на 3000 км от географския Южен полюс, ни правеше горди и безумно щастливи. ■